

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
18 juli 2024
Ons kenmerk
Cft 202400085
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlage
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies bij de vastgestelde begrotingswijziging 2024

Geachte mevrouw Maduro,

Op 10 juli 2024 ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de eerste vastgestelde begrotingswijziging 2024 (BW) van Aruba. Hierbij ontvangt u het advies van het CAft bij deze BW.¹ In bijlage 1 vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing.

Oordeel

De BW toont voor 2024 een financieringsoverschot voor de collectieve sector van AWG 211 miljoen, ofwel 2,9 procent van het bruto binnenlands product (bbp).² Aruba voldoet daarmee ruimschoots aan de begrotingsnorm van het financieringssaldo van de collectieve sector van minimaal 1 procent van het bbp. De tijdige vaststelling van de eerste begrotingswijziging versterkt de uitoefening van het budgetrecht door de Staten.

Het CAft deed bij de OBW verschillende aanbevelingen om de begroting in lijn te brengen met de LAft.³ Aruba volgde geen van deze aanbevelingen op, waardoor de BW niet aan alle normen uit de LAft voldoet. Zo worden de begrotingsregels nog niet volledig conform de LAft toegepast. Ten aanzien van de schuld wordt alleen inzicht gegeven in de ontwikkeling van de schuld van het land en niet van de gehele collectieve sector. Ook ontbreekt een toelichting over hoe de overschotten bij de overige entiteiten van de collectieve sector aangewend kunnen worden voor schuldreductie. Tenslotte wordt de ontwikkeling van de personeelslasten alleen op niveau land gepresenteerd, terwijl de norm in de LAft breder is gedefinieerd. De bij de OBW gegeven aanbevelingen blijven onverminderd van belang.

Toelichting

Begrotingsregels

Meevallers

De meevallers worden in de BW niet volledig ingezet voor extra aflossing en investeringen. Bij het land worden meevallers begroot van AWG 79 miljoen. Dit zijn extra baten die volgen uit hogere economische groei en/of realisatie dan bij de begroting werd verondersteld. Bij de overige entiteiten van de collectieve sector wordt een hoger resultaat bij de Algemene Ziektekostenverzekering (AZV) verwacht. Het gaat hier om een meevaller van AWG 19 miljoen. De meevaller in de collectieve sector bedraagt daarmee in totaal AWG 98 miljoen. In de BW wordt echter AWG 95 miljoen geormerkt voor extra investeringen en aflossing in 2024. Dit is een verschil van AWG 3 miljoen.

Nieuw beleid/intensiveringen

Om rust in het begrotingsproces te borgen, dienen intensiveringen conform de LAft in de uitvoering gedekt te worden binnen het lastenkader (scheiding baten en lasten).⁴ De lasten stijgen ten opzichte van de begroting per saldo met AWG 13 miljoen. Deze stijging is met name het gevolg van beleidskeuzes, waaronder de indexering van salarissen voor het overheidspersoneel. Voor een deel wordt deze intensivering gedekt binnen het lastenkader. Voor AWG 13 miljoen dient Aruba nog dekking te vinden door om te buigen, dan wel via onderuitputting op budgetten. Het CAft verwacht dat bij de Najaarsnota meer inzicht is in de uitputting van de budgetten, en dat de dekking dan geregeld kan worden. Gelet op de structurele onderuitputting bij de post goederen en diensten moet dit mogelijk zijn.

Schuld

Het CAft kan niet toetsen hoe de schuld van de gehele collectieve sector zich ontwikkelt. Het schuldbegrip in de LAft heeft betrekking op de gehele collectieve sector.⁵ In de BW wordt alleen inzicht gegeven in de ontwikkeling van de schuld van het land. De schuld van het land bedraagt conform de BW eind 2024 AWG 5.393 miljoen, oftewel 73 procent van het bbp. Dit is een verbetering van ruim 4 procent ten opzichte van de begroting. Deze verbetering is zowel het gevolg van hogere economische groei (noemereffect) als een hoger verwacht financieringsoverschot (nominale schuldreductie). Het CAft moedigt Aruba aan zo spoedig mogelijk de schuldontwikkeling van de collectieve sector te presenteren, en verwelkomt uw toezegging daarbij om dit in de Najaarsnota te verwerken.

Financieringsoverschot collectieve sector

De LAft schrijft voor dat het gehele begrote overschot van de collectieve sector wordt ingezet voor schuldafbouw.⁶ Aruba zal in 2024 AWG 567 miljoen moeten aflossen. Met de BW verlaagt Aruba deze financieringsbehoefte naar AWG 402 miljoen. Dit betekent dat AWG 165 miljoen met eigen middelen wordt gefinancierd. Het CAft wijst erop dat met de reeds gerealiseerde overschotten bij de AZV en de SVb in 2023 van AWG 111 miljoen, Aruba substantieel meer kan aflossen met eigen middelen.

Er hoeft dan AWG 111 miljoen minder geherfinancierd te worden in 2024, waarmee circa AWG 8 miljoen aan jaarlijkse rentelasten wordt bespaard.⁷ Verlaging van de schuld blijft van belang, gelet op de reeds hoge rentelasten (17 procent van de begroting) en het renterisico waaraan Aruba blootgesteld is vanwege de herfinancieringsopgave in komende jaren (AWG 3 miljard tot en met 2029).

Aruba dient zo snel mogelijk tot afspraken te komen met de overige entiteiten om de overschotten te kunnen inzetten voor schuldaflossing. Voor enkele entiteiten bestaat reeds een systematiek waarbij overschotten terugvloeien naar het land (bijvoorbeeld via dividenduitkeringen). Bij andere entiteiten, zoals de AZV en de Sociale Verzekeringsbank (SVb), blijven substantiële overschotten vooralsnog geparkeerd bij deze entiteiten. Het CAft gaat ervan uit dat u op korte termijn tot passende afspraken komt zodat op dit punt aan de LAft kan worden voldaan. Het CAft is vanzelfsprekend graag bereid hierbij te adviseren.

Personeelslasten

Het CAft kan niet toetsen hoe de personeelslasten conform de definitie uit de LAft zich ontwikkelen. In de BW is een bedrag van AWG 484 miljoen voor de personeelslasten opgenomen. Dit betreft de personeelslasten in enge zin. De norm zoals voorgeschreven in de LAft heeft betrekking op de personeelslasten in brede zin.⁸ Deze norm schrijft voor dat de personeelslasten vanaf 2027 maximaal 10 procent van het bbp bedragen. Hoewel dit plafond vanaf 2027 geldt, is het van belang dat wordt gepresenteerd hoe de personeelslasten (in brede zin) zich vanaf 2024 ontwikkelen richting 2027. Dit is met name van belang nu met de BW de salarissen bij de overheid en in het onderwijs worden verhoogd.

Vervolg

Hoewel de budgettaire situatie van Aruba sterk is verbeterd, is het CAft van oordeel dat de BW in nog niet voldoende mate voldoet aan de normen zoals opgenomen in de LAft en herhaalt daarom zijn eerdere aanbevelingen zoals opgenomen in het advies bij de OBW:

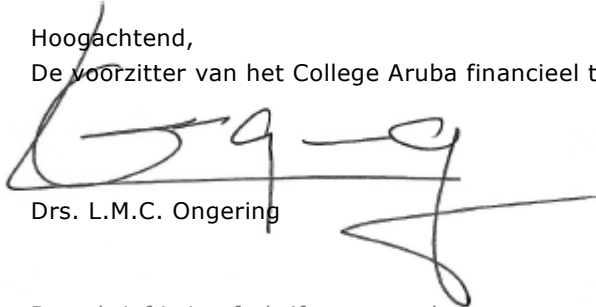
1. Pas de begrotingsregels correct toe en zorg voor dekking van de toegenomen lasten bij de personeelslasten en subsidies via inzet van structurele onderuitputting dan wel via ombuigingen elders aan de lastenkant van de begroting.
2. Gebruik de meevallers bij het land en bij de overige entiteiten van de collectieve sector voor extra aflossing en investeringen.
3. Versterk de benodigde documentatie voor de personeelslasten om te kunnen verifiëren of deze voldoen aan de personeelslastennorm zoals opgenomen in de LAft.
4. Gebruik de totale schuld van de collectieve sector voor het berekenen van de schuldquote, overeenkomstig de definitie in de LAft.
5. Komt tot afspraken met de overige entiteiten van de collectieve sector, conform de LAft, zodat ook de overschotten bij deze entiteiten kunnen worden ingezet voor schuldaflossing.

Kenmerk
Cft 202400085
Blad
4/8

Het CAft verzoekt u de aanbevelingen te verwerken in de Najaarsnota. Het CAft zal op dat moment opnieuw beoordelen of de begroting in voldoende mate voldoet aan de normen van de LAft.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'L.M.C. Ongerling', written over a horizontal line. The signature is stylized and cursive.

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In tabel 1 zijn de mutaties weergegeven ten opzichte van de vastgestelde begroting 2024. In tabel 2 wordt hetzelfde weergegeven, maar dan voor het resultaat van de gehele collectieve sector (land en entiteiten die tot de collectieve sector worden gerekend).

Tabel 1: Overzicht financieringssaldo land 2024 (in miljoenen AWG)⁹

	Begroting 2024	Δ	OBW	Δ	BW
Baten	1689	30	1720	79	1799
Directe belastingen	567	34	601	36	636
Indirecte belastingen	772	6	777	29	806
Overige baten	351	-9	342	14	356
Lasten	1615	24	1639	-11	1628
Personeelslasten	471	13	484	0	484
Goederen en diensten	216	2	219	2	221
Rente	328	-5	323	-16	306
Subsidie	230	13	243	3	246
Overdrachten	179	1	179	0	179
Bijdragen en afschrijvingen	191	1	192	0	192
Exploitatieresultaat	75	6	80	90	170
Kapitaaldienst					
Kapitaalontvangsten	40	0	40	0	40
Kapitaaluitgaven ¹⁰	44	1	45	0	45
Resultaat kapitaaldienst	-4	-1	-5	0	-5
Financieringssaldo Land	70	5	75	90	165

Bron: begroting en begrotingswijziging(en) 2024 van Aruba.

Baten

De totale baten stijgen in de BW met AWG 109 miljoen ten opzichte van de begroting. Dit is met name toe te schrijven aan meevallers bij de loonbelasting, winstbelasting, dividendbelasting, belasting op bedrijfsomzetten (BBO) en de toeristenheffing. Naast de meevallers stijgen namelijk de belastingbaten met AWG 30 miljoen. Deze toename wordt toegerekend aan compliance-activiteiten bij de Belastingdienst.¹¹ Deze extra baten zijn aanvankelijk niet in de begroting verwerkt, en worden met de BW alsnog opgevoerd

De overige baten stijgen met AWG 5 miljoen, wat met name volgt uit de hogere winstuitkering van de Aruba Tourism Authority (ATA) en de opwaartse bijstelling van de baten uit de deviezenprovisie (commissie bij buitenlandse betalingen).

Lasten

De totale lasten stijgen met AWG 13 miljoen ten opzichte van de OBW. Deze toename is grotendeels toe te schrijven aan hogere lasten voor personeel (AWG 13 miljoen) en subsidies (AWG 16 miljoen). Deze intensivering ziet met name op koopkrachtcompensatie, door salarissen voor het overheidspersoneel en in het onderwijs te verhogen. Daarnaast wordt het subsidiebudget voor ouderenzorg opgehoogd. De stijging in de lasten voor goederen en diensten is grotendeels te verklaren vanwege een tegenvaller (hogere bankkosten).

De rentelasten dalen met AWG 21 miljoen. Hiervan is AWG 16 miljoen het resultaat van de renteverlaging op de leningen die Nederland in oktober 2023 heeft aangeboden. De rente op deze lening (AWG 916 miljoen) is door het tekenen van het bestuurlijk akkoord tussen Nederland en Aruba verlaagd van 6,9 procent naar 5,1 procent.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst toont een tekort van AWG 5 miljoen. De kapitaalontvangsten (AWG 40 miljoen) bestaan uit studieleningen en vrijgekomen afschrijvingen. Daartegenover staan kapitaaluitgaven (AWG 45 miljoen), bijvoorbeeld investeringen. Aruba heeft met de BW de helft van de meevaller van AWG 95 miljoen geoormerkt voor extra investeringen. Dit betekent dat Aruba bovenop de begrote investeringen van AWG 21 miljoen, voornemens is om in 2024 AWG 48 miljoen extra te investeren. Welke investeringen reeds in de pijplijn zijn, en hoe deze investeringen gekoppeld zijn aan beleid, ontbreekt in de BW.

Collectieve sector en overheidsentiteiten

Het financieringssaldo van de collectieve sector bestaat uit het financieringssaldo van het land (AWG 165 miljoen) en het resultaat van de overige entiteiten die tot de collectieve sector behoren (AWG 46 miljoen).

In de BW wordt het overschot bij de AZV met AWG 19 miljoen verhoogd. Dit is toe te schrijven aan hogere economische groei, en daarmee hogere ontvangsten via premies en de bestemmingsheffing AZV (BAZV). De exploitatiesaldi van de overige entiteiten is niet gewijzigd. Ondanks het positieve resultaat van de Aruba Tourism Authority (ATA) in 2023 van AWG 33 miljoen, en de verdere stijging in het toerisme in 2024, wordt in de BW een nihil resultaat bij de ATA verwacht in 2024.

Op 21 maart 2023 is, conform het voorstel van Aruba, de collectieve sector voor het jaar 2022 vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Voor 2023 en verder is door BZK voorgesteld om de wijze van vaststelling van de collectieve sector tussen de landen (Aruba, Curaçao en Sint Maarten) te harmoniseren. In dat kader werkt Aruba momenteel, in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek van Aruba en het Centraal Bureau voor de Statistiek van Nederland, aan de optimalisatie van het proces van vaststelling van de collectieve sector.

Het CAft heeft weinig zicht op de voortgang van dit traject en blijft benadrukken dat een spoedige vaststelling van de collectieve sector, inclusief een eventuele herziening van de samenstelling van de collectieve sector (zoals het betrekken van de ziekenhuizen bij de collectieve sector), van belang is.

Tabel 2: Overzicht resultaat collectieve sector (in miljoenen AWG) ¹²

	Begroting 2024	Δ	OBW	Δ	BW
Financieringssaldo land (A)	70	5	75	90	165
Exploitatie	75	6	80	90	170
Kapitaaldienst	-4	-1	-5	0	-5
Resultaat entiteiten (B)	40	19	58	-13	46
AZV	8	19	27	0	27
SVb	53	0	53	0	53
ATA	0	0	0	0	0
Serlimar	0	0	0	0	0
SEPb	0	0	0	0	0
UA	-1	0	-1	0	-1
Correcties	-20	0	-20	-13	-33
Collectieve sector (A + B)	110	23	134	78	211
Tekort/overschot (% bbp)	1.6%		1.8%		2.9%
bbp	7081		7284		7284

Bron: begroting en begrotingswijziging(en) 2023 van Aruba.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Op basis van artikel 11 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) reageert het CAft op de Landsverordening tot wijziging van de begroting 2024. Het CAft toets onder andere of de BW voldoet aan de centrale begrotingsnorm (minimaal 1 procent overschot van de collectieve sector), de schuldquote met de BW een daling vertoont naar maximaal 50 procent van het bbp in 2040 en de personeelslasten vanaf 2027 niet meer bedragen dan 10 procent van het bbp.

² IMF, World Economic Outlook Database, April 2024.

³ Cft, kenmerk 202400046, Advies bij de eerste begrotingswijziging 2024 en Voorjaarsnota, d.d. 29 april 2024.

⁴ Bij de beoordeling van de begrotingsregels worden de aspecten uit artikel 14 lid 3 betrokken, waaronder de scheiding van uitgaven en ontvangsten (artikel 14 lid 3e). Dit betekent dat eventuele tegenvallers of intensiveringen aan de uitgavenkant van de begroting, gedekt dienen te worden met meevallers of ombuigingen.

⁵ LAft, begripsbepalingen. Schuldquote: de totale schuld van de collectieve sector, uitgedrukt als percentage van het bruto binnenlands product van Aruba.

⁶ LAft, artikel 14 lid 1e.

⁷ Hierbij is uitgegaan van een rente van 7 procent bij het aantrekken van een lening van AWG 111 miljoen.

⁸ LAft, artikel 14 lid 2a.

⁹ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹⁰ De extra aflossingen conform de meevallersbeleid ten bedrage van AWG 29 miljoen worden meegerekend bij de kapitaaluitgaven.

¹¹ Naast de verwachte economische groei, stijgen de belastingbaten in 2024 ook vanwege inspanningen bij de Belastingdienst om de compliance te verbeteren. Deze beoogde intensivering ziet met name op het verbeteren van betalingen op aanslagen en invorderingen bij verschillende belastingssoorten (waaronder loonbelasting, winstbelasting en de BBO).

¹² In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.